

De Leister Igge

KWALITEITSKAART

BURGERSCHAPSVORMING

Versie 1.0
VOORJAAR 2022

WAAROM

1. Het wettelijk kader voor burgerschapsonderwijs

Het parlement heeft in 2021 een wetsvoorstel voor aanscherping van de burgerschapsopdracht voor het onderwijs aangenomen. Deze 'Wet verduidelijking van de burgerschapsopdracht aan scholen in het funderend onderwijs' benadrukt basiswaarden van de democratische rechtsstaat en de school als oefenplaats voor democratisch burgerschap.

Onze school heeft daarmee een wettelijke opdracht om in het onderwijsaanbod aandacht te hebben voor burgerschap.

In de onderwijswet geldt de volgende formulering:

Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:

a. Het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school;

b. Het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving; en

c. Het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid en ook de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.

Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het derde lid, onderdeel a, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

2. Onze visie

Onze leerlingen maken deel uit van de samenleving. Ze zijn burgers, met gedrag, rollen, rechten en verantwoordelijkheden die passen bij hun leeftijd en hun ontwikkelingsniveau. Het burgerschapsonderwijs dat wij nastreven helpt hen bij de ontwikkeling tot actieve, betrokken en kritische burgers.

Wij reiken hen kennis en vaardigheden aan die een democratische houding stimuleren en bijdragen aan hun maatschappelijke en persoonlijke vorming waarbij rekening wordt gehouden met de wereld om hen heen.

In onze school zijn democratische waarden en rechten uitgangspunt voor al het handelen. Onze school biedt leerlingen relevante leerervaringen en betreft daar de omgeving bij.

'Het gaat er niet alleen om hoe we de wereld in onze kinderen krijgen, het gaat er ook om hoe we onze kinderen kunnen helpen om de verbinding met de wereld aan te gaan en op die manier in de wereld te komen' (Gert Biesta)

3. Doelen

Hoofddoelen van het onderwijs zijn **kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming.**

Burgerschapsonderwijs draagt bij aan al deze hoofddoelen. Voor burgerschapsonderwijs is het belangrijk dat leerlingen kennis hebben van en inzicht krijgen in onze diverse samenleving, de werking van onze democratische rechtsstaat en hun rol daarin.

	<p>Bij het aansluiten op verschillende vormen van vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt (kwalificatie) is burgerschap een belangrijk aandachtspunt.</p> <p>Socialisatie komt in deze setting neer op het inwijden van leerlingen in een democratische cultuur en het stimuleren van een humane en vreedzame houding ten opzichte van anderen en de wereld om hen heen. Daar hoort individuele vrijheid bij, begrensd door de vrijheid van de ander en door de mogelijkheden van de leerling.</p> <p>Persoonsvorming en reflectie op de eigen identiteit is belangrijk voor burgerschap: om betekenis te geven aan de wereld om hen heen en aan hun eigen rol daarin, moeten leerlingen zich bewust worden van wie ze zijn of willen worden en hoe ze zich tot een ander en het andere willen verhouden.</p>
 <p>HOE</p>	<p>Invulling van de doelen in de gebruikte methodiek(en).</p> <p>1. Trefwoord</p> <p>Trefwoord is onze methode voor levensbeschouwelijke vorming. Met deze methode willen we kinderen begeleiden en ondersteunen bij het verkennen, bewustmaken en verrijken van hun wereld. Tijdens deze levensoriëntatie komen ze allerlei vragen tegen, zoals: wat is eerlijk, wat heeft zin, waar is mijn overleden opa, wat betekent God voor mensen, waarom heeft niet iedereen genoeg te eten, waarom pesten mensen elkaar, enzovoort. Het zijn levensvragen van alle tijden waarop verhalen uit verschillende tradities (onder andere de joodse en christelijke traditie) in de loop der eeuwen ook een antwoord zochten. Deze en ook eigentijdse bronnen kunnen kinderen inspireren, aan het denken zetten om vervolgens er met elkaar in de klas op te reflecteren. Ze dagen hen uit om zelf keuzes te maken voor hun handelen. Dat geeft hun houvast, vertrouwen en perspectief, op weg naar de toekomst.</p> <p>2. Blink Wereld</p> <p>Ons burgerschapsonderwijs gaat over kinderen toerusten om op basis van eigen idealen, maatschappelijke waarden en normen te functioneren in een democratische en diverse samenleving. Wat de kinderen precies gaan tegenkomen in de samenleving weten we niet, dus precies voorschrijven wat in welke situatie wel en niet kan is niet mogelijk en niet wenselijk. Ze krijgen kennis en vaardigheden aangeboden en worden gestimuleerd eigen opvattingen te ontwikkelen en een democratische houding te vormen.</p> <p>Om dit mogelijk te maken worden in Blink Wereld veel verschillende situaties en contexten uit de echte wereld aangeboden waartoe kinderen zich gaan verhouden. Daarnaast doen kinderen ervaringen op en ontwikkelen zij handelingsperspectieven. Dat gebeurt in Blink Wereld door ze actief aan de slag te laten gaan met onderwerpen die een spanning kennen tussen individuele en collectieve belangen of waarden of tussen verschillende collectieve belangen of waarden. Dat gaat over sociale, maatschappelijke en politieke onderwerpen, waarin we als mensen afhankelijk zijn van elkaar om tot een goede uitkomst te komen. Via het lesmateriaal worden dit soort spanningen, belangen- en waardentegenstellingen in de klas gebracht en krijgen kinderen kennis en vaardigheden aangereikt waarover ze zelf nadenken en met elkaar in gesprek gaan en zo tot (nieuwe) inzichten, besluiten en oplossingen te komen. Daarmee kan het klaslokaal een minimaatschappij worden waarin je kinderen toerust voor hun toekomstige rol als burger. Zo stel je ze in staat om zich niet alleen in de huidige samenleving te handelen maar ook andere mogelijke inrichtingen van de samenleving te verbeelden.</p> <p>Door het gebruik van het lesmateriaal van Blink Wereld is er niet alleen aandacht voor de kerndoelen van wereldoriëntatie (en dus de kwalificatie), maar door het uitgangspunt van onderzoekend en ontdekkend leren 'automatisch' ook veel ruimte voor 'socialisatie', 'persoonsvorming' en naast 'leren' ook voor 'ervaren'.</p>

3. Kanjertraining

De Kanjertraining gebruiken we op onze school om sociale problemen zoals pesten, conflicten, uitsluiting en sociaal teruggetrokken gedrag te voorkomen of te verminderen en het welbevinden te vergroten bij de kinderen om dit te bereiken wordt in de training gewerkt aan vier voorwaardelijke doelen:

1. Kennis: kinderen hebben kennis en inzicht in gedrag en de gevolgen hiervan voor de ander.
2. Vaardigheden: kinderen hebben meer sociale vaardigheden en minder meeloopgedrag.
3. Motivatie: kinderen zijn meer gemotiveerd om zich sociaal te gedragen.
4. Verantwoordelijkheidsbesef: kinderen zijn zich bewust dat je kunt kiezen hoe je je gedraagt en ervaren hierin meer zelfvertrouwen.

De 'Kanjerttraining' besteedt aandacht aan de drie kernconcepten (democratie, participatie en identiteit) van actief burgerschap en sociale integratie. De methode geeft in de handleidingen aan in welke onderdelen van Burgerschapsonderwijs in de Kanjerboeken aan de orde komen.

De meeste opdrachten in onze Kanjer training zijn gebaseerd op sociale integratie en actief burgerschap. Er is aandacht voor

- * kritische meningsvorming,
- * respectvol communiceren en samenwerken met elkaar,
- * verkennen van de eigen identiteit,
- * kritische reflecteren op zichzelf en op anderen.

Leerlingen worden uitgenodigd tot kritische meningsvorming onder andere door te discussiëren. Er is aandacht voor het vormen van een eigen mening en voor discussiëren, waarbij gebruik gemaakt wordt van argumenteren om een eigen standpunt te verdedigen. Veel activiteiten nodigen leerlingen uit tot respectvolle communicatie.

Zo is er ruim aandacht voor het delen van eigen gevoelens en ervaringen, het verplaatsen in de ander en het aangaan van een dialoog.

Leerlingen worden uitgenodigd tot respectvol samenwerken.

Er is aandacht voor het samenspelen en samenwerken, ook in gemengde groepen.

Daarbij wordt leerlingen geleerd overeenkomsten en verschillen tussen mensen te zien en te waarderen, en te zorgen voor een positieve werk relatie en een goed gespreksklimaat.

Bij dit alles reflecteren ze veelvuldig op hun eigen gedrag en dat van anderen.

We bieden activiteiten aan die gericht zijn op persoonlijke identificatie en verkennen van de eigen identiteit en leefwereld en achtergronden van de leerlingen.

Wat betreft identiteit gaat het daarbij vooral om voorkeuren, opvattingen, capaciteiten, mogelijkheden en beperkingen van leerlingen.

Door specifieke activiteiten worden leerlingen uitgenodigd tot kritische reflectie, zo is er aandacht voor reflectie op eigen gedrag en reflectie op het gedrag en leven van anderen.

Onze Leerlingen worden middels een groot aantal activiteiten uitgenodigd tot discussie. Er is aandacht is voor het formuleren van argumenten, het verdedigen van een eigen standpunt in een discussie, het begrijpen en weergeven van standpunten van anderen, het bieden van ruimte voor standpunten van anderen en, waar nodig, het bijstellen van het eigen standpunt.

Er zijn activiteiten die gericht zijn op het behartigen van belangen van anderen, zoals het opkomen voor anderen.

Wat betreft het uitnodigen van leerlingen tot het hanteren van conflicten, is er aandacht voor het benoemen en bespreekbaar maken van problemen in de klas, het aandragen van oplossingen, het bijdragen van een goed gespreksklimaat en het bemiddelen bij conflicten op schoolniveau.

Er is aandacht voor het helpen van medeleerlingen en meedenken over verbetering van de leefbaarheid in de klas

	<p>De groep</p> <p>Op het niveau van leertaken, klas en school zijner activiteiten die leerlingen actief betrekken bij besluitvorming. Aan de volgende zaken wordt aandacht besteedt: meedenken over inrichting van het leren, maken van afspraken in de groep en organiseren van groepswerk, klassenberaad, meedenken over inrichting van de klas, meebepalen van schoolbeleid of schoolactiviteiten , de leerlingenraad. Er zijn activiteiten die leerlingen uitnodigen tot het initiëren en organiseren van activiteiten gericht op verbetering van de leefbaarheid in de klas</p>
 <p>WAT</p>	<p>Leerinhouden per kerndoel:</p> <p>Kerndoel 3: De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren. Dit kerndoel komt expliciet aan bod in het Projectthema kinderverkiezingen van 'Blink Wereld'– Kinderen verdiepen zich in stellingen over politieke onderwerpen die zij belangrijk vinden. Ze formuleren argumenten voor en tegen verschillende stellingen en bepalen vervolgens hun eigen standpunt. In de begrijpend leeslessen van nieuwsbegrip en technisch lezen worden actuele teksten aangeboden over diverse onderwerpen die discussies en meningsvorming stimuleren. Tijdens de lessen kanjertraining is er veel aandacht voor het vormen van een eigen mening en voor discussiëren, waarbij gebruik gemaakt wordt van argumenteren om een eigen standpunt te verdedigen.</p> <p>Kerndoel 6: De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen. Dit kerndoel komt expliciet aan bod in het Projectthema 'De verhalenkoffer' in 'Blink Wereld'. De leerlingen leren bij het maken en geven van presentaties en spreekbeurten gebruik te maken van diverse bronnen zoals naslagwerken en internet.</p> <p>Kerndoel 34: De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen. In Blink Wereld maken kinderen kennis met moeilijke omstandigheden waarin dood en leven centraal staan zoals wereldrampen en hongersnood. In de kanjertraining is er veel aandacht voor het helpen van medeleerlingen en meedenken over verbetering van de leefbaarheid in de klas. Op SWS De Leister Igge wordt aandacht besteed aan gezond eten en sport & bewegen. Tenminste twee keer per week wordt er gesport en een groot deel van het jaar krijgen de kinderen schoolfruit.</p> <p>Kerndoel 35: De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument. Alle kinderen krijgen verkeersles vanaf groep 1. In de hoogste groepen wordt expliciet aandacht besteed aan hoe je je gedraagt in het verkeer. In 'Blink Wereld' wordt aandacht besteed aan de ecologische voetafdruk, hoe we leven in de stad en omgaan met de productie van ons voedsel.</p> <p>Kerndoel 36: De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.</p>

In groep 7/8 wordt vanuit de methode 'Blink Wereld' aandacht besteed aan verkiezingen en het ervaren hoe politiek werkt. Het ontstaan van de grondwet komt aan bod en hoe in de tweede wereldoorlog democratie ver te zoeken was

Kerdoel 37: De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit.

In 'Blink Wereld' wordt aandacht besteed aan integratie en de positie van vluchtelingen.

In de methode Trefwoord komt dit expliciet aan de orde vanuit de aangeboden thema's en het gebruik van Bijbelverhalen en Spiegelverhalen.

In de Kanjertraining is er veel aandacht voor het thema waarden en normen. De leerlingen krijgen inzicht in de straatcultuur en cultuur van wederzijds respect. Hoe wordt een ruzie opgelost in de verschillende culturen? Wat kunnen we van elkaar leren? Tevens is er veel aandacht voor het thema ik en de ander. Kinderen leren kritisch na te denken en verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen doen en laten.

Kerdoel 38: De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

Het 'Blink Wereld' thema, Ik hou van Holland en wereldse kinderen (groep 5/6) besteedt expliciet aandacht aan verschillende culturen, verschillende geloven, godsdienstige feesten en vergelijken die ook met de eigen cultuur.

Ook besteedt 'Blink Wereld' in groep 7/8 aandacht aan bovenstaande thema's met daarnaast aandacht voor elkaars mening.

In De Kanjertraining is er aandacht voor het thema etnische groepen in de samenleving, met als onderwerpen 'culturele gewoonten gebruiken', 'culturele feesten' en 'uitingen van culturen en religies in ons straatbeeld'.

Het hoofdthema respect en diversiteit wordt vanuit de thema's waarden en normen, ik en de ander, tolerantie en seksuele diversiteit benaderd.

De methode Trefwoord besteedt expliciet aandacht aan geestelijke stromingen.

Het bezoeken van religieuze gebouwen en gebedshuizen wordt gestimuleerd.

Kerdoel 39: De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

In de methode 'Blink Wereld' wordt aandacht besteed aan de ecologische voetafdruk, duurzaamheid en afval. Tevens komt het broeikas effect en duurzaam design aan de orde.

Op SWS De Leister Igge wordt aandacht besteed aan gezond eten en sport & bewegen. Tenminste twee keer per week wordt er gesport en een groot deel van het jaar krijgen de kinderen schoolfruit.

De school heeft het predicaat 'gezonde school' voor natuur en milieu.

Kerdoel 47: De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing.

In de methode 'Blink Wereld' wordt hier expliciet aandacht besteed vanuit de thema's: Ik hou van Holland (recreatie, natuur, landschappen, inrichting van de wijk enz) en 'wereldse kinderen' en in groep 7/8 'De experimentele keuken' en 'altijd onderweg'.

Vanaf de onderbouw leren de kinderen de omgeving te verkennen door op pad te gaan met de klas

Kerdoel 53: De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

In groep 5 t/m 8 wordt vanuit de methode 'Blink Wereld' expliciet aandacht besteed aan historische figuren en gebeurtenissen in eigen land en daarbuiten.

Kerdoel 56: De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

In 'Blink Wereld' wordt aandacht besteed aan de cultuurverschillen, identiteit en onze eigen Hollandse feestdagen (koningsdag)

De kinderen van De Leister Igge krijgen in hun schoolloopbaan verschillende gelegenheden aangeboden om museums te bezoeken.

Democratie als oefenplaats:

In Blink wereld wordt expliciet aandacht besteed aan kind verkiezingen.

Op SWS De leister Igge is een leerlingenraad die democratisch wordt gekozen.

Bestede uren per onderdeel:

Groep	1	2	3	4	5	6	7	8
Wereldoriëntatie (blink + verkeer)	0,75	0,75	0,75	1,25	3	3	2	2,25
Sociale redzaamheid (Kanjer)	0,75	1	1	0,5	0,5	0,5	1	0,75
Bewegingsonderwijs	4,5	4,5	1,25	2	2	2	1,5	2
LEVO	1,25	1,25	1,25	1,75	1,75	2	1,75	1,5